

Krig. (Du skulle have været der) i Hørve

Af Louise Ejgod Hansen

Bare det at komme til Hørve er et projekt i sig selv. Odsherred Kommune er lang, afstandene store, og den lige vej spærret af omfattende vejarbejde. Men vi når frem. Så gælder det bare om at finde Faktas parkeringsplads – så stor er byen vel heller ikke? Vi kører kun forkert en enkelt gang. Under den orange paraply får vi udleveret radioer og et lotterinummer. Indstillet på frekvens 99, modtager vi informationer om, hvordan vi skal gebærde os i den fremmede kultur, vi nu skal møde. Vi får at vide, at mænd skal stå med let spredte ben og rank ryg, for at signalere magt og overskud, mens kvinder modsat skal dukke sig og dermed ikke fremstå så høje, som de egentligt er. Mine en-meter-og-firs føles med det samme som for meget.

Den iscenesatte by

Instruktør, Lukas Matthaei byder velkommen – en velkomst der leger med det virkelighedsbegreb, der er en vigtig del af oplevelsen. Vi får at vide, at hele byen er iscenesat – og at det har taget et helt års samarbejde. De eneste, der ikke er med, er de lokale, der i aften har fået fri til at være tilskuere. Vores blik tunes ind på en iscenesat virkelighed – alt er teater, intet er virkeligt. En traktor kører forbi. På anhængerens står der 'Velkommen fremmede', jeg føler mig ramt – jeg er langt hjemmefra. Mens Lukas taler videre, kommer traktoren forbi fra den anden side. Nu står der: 'Krigen er lige startet'. Et barn dukker op, hiver fat i Lukas og slæber ham med. Vi får ordre på at følge efter. Den store flok bevæger sig langsomt over til hallen. To piger står med pilleglas og spørger: Er du alene? Inde i hallen er der feltsenge og tæpper på gulvene. Vi får at vide, at vi skal spise pillen: 'Så gør det ikke så ondt.'

Krig. (Du skulle have været her), Hørve 2013: <https://www.youtube.com/watch?v=vTQ6WId9d1s>

Interview med instruktørassistent, Sanna Albjørk, om *Krig. (Du skulle have været der)*, 2013: <https://www.youtube.com/watch?v=kBa5M7OCbk>

Odsherred Kulturfestival, 2013: <https://www.youtube.com/watch?v=o1MY7wssBuo>

I flygtningelejren

Det særlige ved *Krig. (Du skulle have været der)* er den samtidige tilstedeværelse af to oplevelsesuniverser: Byen og krigen. De træder skiftevis i forgrunden og baggrunden og der hvor forestillingen lykkes allerbedst blander de sammen i et

bevægende og skræmmende nu. Placeret i flygtningens sted hører vi midt i Hørvehallen krigskorrespondentens beretning om de år på sjælen det koster at se børn og voksne lide nød og dø. Vi hører om bilturen i Rwanda, hvor der blev skruet højt op for musikken for at overdøve lyden af massakren på den anden side af bilruden. Vi hører om problemerne med at være hjemme, om diagnosen posttraumatisk stress. Men også om overvejelserne: Er virkeligheden det ene døende barn i flygtningelejren eller de ti fodboldspillende? Øjenvidnet er afgørende for vores opfattelse af virkeligheden – og vi ser altid kun et udsnit. I hallen i Hørve spiller børnene fodbold. De bærer høreværn og, da lyset slukkes, også lommelygter. Lyset fra lygterne flakker, og da de bevæger sig ind imellem os, bliver de fangevogtere, der genner os op at stå. Vi skal ud. Fægtende med legetøjsvåben tager børnene flugten i en brandbil, mens vi står rådvilde tilbage. En smule skræmte, men også med et smil på læben. En piges råb: 'Gør plads for skuespillerne' på vejen ud, gjorde teatrets realitet meget nærværende.

Aftensol, legende børn og snigskytter

En kvinde tager initiativet, og leder os videre. Undervejs møder vi mennesker, der gør underlige ting. Hvad laver den gamle kone på gyngen? Vi skal igen tænde radioen. Nu er det en soldats beretning om Afghanistan. Vi lytter mens vi går op på toppen af en gravhøj med udsigt over det smukke aftenbelyste Odsherred; beretningen handler om baghold og angst og om at skyde og dræbe sine modstandere. Undervejs bliver vi budt på cola for at tage del i soldatens oplevelse af at slappe af efter et voldsomt angreb. På villavejen et stykke neden for bakken leges der 'Ta' land', hvor man med kridtstreger erobrer land fra hinanden. Bolden kastes i jorden, tre skridt og en spytklat. Men der er noget galt, for det er ikke børn der leger. Det er voksne. Og hvad er det for et flag, der hænger i den nærmeste flagstang? Sort og hvidt med sorte kryds – det hænger også på andre flagstænger. Hvad sker der med byen? Over radioen fortæller soldaten videre: Om at sigte på fjenden på 1200 meters afstand og ramme plet. Om et bagholdsangreb, om at være omringet. På villavejen lyder der motorcykellarm, langsomt cirkler fire motorcykler rundt om højen. På afstand, men alligevel truende med deres gassen op. Soldaten fortæller om det øjeblik, han fik respekt for fjenden, og om, hvordan de hjemvendte ringer til hinanden og taler sammen – bare for at bekræfte, at det var det rigtige, vi gjorde.

Hvem ser på hvem?

Da beretningen er slut, går vi ned af bakken. Nede på villavejen er de legende voksne væk, og der ligger kun spredte tøjstykker tilbage. Pludselig står der en ældre mand i en meget grøn uniform foran os. Sammen møder vi et helt tambourkorps med drenge og mænd. De er sjove i deres malplacerethed her midt på en stille villavej – især da de begynder at spille *Let me entertain you*. Vi marcherer muntre og småsnakkende efter dem. Kun langsomt opdager vi, at der er noget galt. En mand i en indkørsel vasker sin cykel, men han bærer en gasmaske med det sorte kryds fra flaget. En kvinde klipper hæk, også med maske på. Hele villakvarteret er levende med folk der ordner have og går tur. De siger ingenting. Efter et stykke tid er folkene i haverne uden gasmasker – hvorfor? Er de stadig med i forestillingen, eller er det bare nogle, der kigger på os? Vi er jo lidt af et syn; så mange mennesker og med et tambourkorps i spidsen. En gammel mand tager billeder af os. På en meget lille vej vender hele tambourkorpset sig pludseligt om og siger med en stemme: "shh." Vi lister i samlet flok gennem en have med kæmpe solsikker. Oppe ved huset er der

fuldt af skrot, men da vi kommer over på den anden side – som viser sig at være forsiden – er der stokroser og lys i stuen, hvor beboerne sidder og hygger sig.

Synd og skyld på kroen

På hovedgaden er forretningerne slidte og butikslokaler tomme. Det eneste sted med liv denne torsdag aften er kroen. På parkeringspladsen bag byder tamburmajoren os med indenfor. Vi kommer ind i et røgfyldt lokale. Her hilsner lokale tilskuere på lokale bargæster, mens musikken afløses af feltpræstens fortælling om sine oplevelser fra krigen i Irak. Hvordan han skulle sige farvel og tage imod soldaterne, hvordan gudstjenesten kunne holdes hvor som helst. Jeg opdager først sent, at baren er forvandlet til alter med hvid dug, lys og blomster. Præsten fortæller om synd og tilgivelse. Om buddet: Du må ikke slå ihjel, og om hvordan det er at være omsorgsperson for soldaterne. Det kommer tæt på, da præsten fortæller om sine pligter i forbindelse med ligsyn. Nu handler det ikke længere om de andres oplevelser, men om hans egne. Tavsheden mellem ordene vokser, og tanken: 'Hvem passer på ham, der passer på de andre?' slår ned i mig. Efter fortællingen afbrydes stilheden nænsomt af en nynnen. Kvinderne, vi har mødt rundt i byen, er dukket op. Deres nynnen går over i en fællessang, der stemningsfuldt afslutter forestillingen.

Byen og krigen

Krig. (Du skulle have været der) er en forestilling med det, der i retrospekt er en stram, lineær dramaturgi: Krigsudbrud, oplevelse af stilhed før storm, krig og angst. Men krydret med humoren, aftenstemningen og gåturen rundt i Hørve fungerer denne helhed knap så helstøbt. Som forløb mødes de to universer ikke helt: Oplevelsen af Hørve træder i forgrunden på en måde, der indimellem lader radiotransmissionerne blive et løsrevet univers. Refleksionerne over mødet med en hel landsby og over et land i krig kobles kun momentvis. Trods disse indvendinger tog jeg fra Hørve en stor oplevelse rigere. Jeg havde været der. Mødt et lokalsamfund, der sammen skabte oplevelser, blev forvirret over blikkenes retning og min rolle. Og ikke mindst har jeg hørt tankevækkende personlige krigsberetninger, der står i kontrast til mediernes fokus på politiske valg og fravalg samt statistiske opgørelser over krigens menneskelige konsekvenser. Øjenvidnernes fortællinger om rigtigt og forkert set fra begivenhedernes centrum, gav mig et andet billede af, hvad krig er.

Krig. (Du skulle have været der) er produceret i et samarbejde mellem Odsherred Kulturfestival, Waves Festival (Vordingborg) og Viborg Festuge. *Instruktion: Lukas Matthæi.*

Forestillingen versioneres under Waves Festival (Vordingborg) og Viborg Festuge med medvirkende lokale borgere og steder.